ιβ'. Οἱ ἐν τοῖς ὑπομνήμασι καὶ οἱ ἀνιόντες αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ κατιόντες παρὰ μόνῳ τῷ μαγίστρῳ ἐνάγονται ἐπὶ ταῖς χρηματικαῖς καὶ ἐγκληματικαῖς δίκαις· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ γεωργοὶ αὐτῶν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει διάγοντες· καὶ παρέχουσιν ἐγγυητὴν ἢ τὸν βοηθὸν τῆς σχολῆς, ἢ τὸν οἱονδήποτε ἀπὸ τῶν ἐναριθμίων. ἐὰν δὲ ἐν ἐπαρχίαις εὑρεθῶσιν, ἐξωμοσίᾳ καταπιστεύονται, εἰ καὶ μὴ ἔχουσιν ἀκίνητον κτῆσιν· καὶ τοὺς δούλους τοὺς ἰδίους καὶ τοὺς γεωργοὺς αὐτῶν ἐγγυῶνται. §. α'. Παρέχουσι δὲ καὶ ὑπὲρ συνηθειῶν ἓν νόμισμα μέχρι πέρατος τοῦ πράγματος τῷ ἐκβιβαστῇ, καὶ ὑπὲρ εἰςόδου τῆς εἰς δίκην δύο νομίσματα, καὶ ὑπὲρ ἐκδόσεως ὑπομνημάτων τοῖς ἐξκέπτορσιν ἥμισυ νομίσματος. ἐὰν δὲ παρὰ διαγνώμονι συμβαίνῃ κινεῖσθαι τὸ πρᾶγμα, τῷ μὲν διαγνώμονι παρέχουσιν νόμισμα ἕν· τοῖς δὲ ἐξκέπτορσιν ὑπὲρ τοῦ ἐκλαβεῖν καὶ τοῦ ἐκδοῦναι αὐτοῖς τὰ ὑπομνήματα, ἢ ἐάν, ὡς εἰκός, ἀναφορὰ γίνηται ἐξ αὐτοῦ, ἢ καὶ αὐτοτελὴς ἀπόφασις ἐκφέρηται, τὸ τρίτον τοῦ νομίσματος· οὔτε ὁ τοῦ δημοσίου συνήγορος, οὔτε οἱ ἐκβιβασταὶ δύνανται αὐτοὺς[g]) ἀπαιτεῖν. ἐὰν δὲ ἐν ἐπαρχίοις δικαστηρίοις[h]) κινῆται, τὸ ἥμισυ τῆς εἰρημένης δαπάνης ἐπιγινώσκουσι· καὶ εἰ μὲν ἐνάγονται περὶ ἀννόνων, ἢ ἐπιτροπῆς, ἢ κουρατωρείας, ἢ παραγγελίας πολιτικοῦ ἔργου [εἰ μὲν ἐὰν δὲ][i]) παρὰ τῷ τῶν ἀννόνων ἐπάρχῳ, ἢ παρὰ τῷ τοῦ δημοσίου συνηγόρῳ τοῦ φόρου τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως, ἢ παρὰ τοῖς ἀρχιτέκτοσι, παρέχουσι τὰ δαπανήματα, τὰ εἰρημένα αὐτοῖς ἡμῖν παρὰ τοῦ διαγνώμονος. §. β'. Ταῦτα δὲ πάντα κρατοῦσιν, εἴτε δι' ἑαυτῶν, εἴτε διὰ προκουρατώρων[k]) ἐνάγονται· καὶ ταῦτα μὲν ἐὰν ἀπὸ ἐγγράφων ἢ ἀποφάσεως ὑπομνησθῶσιν. §. γ'. Ἐὰν δὲ μόνον ἀπόθηταί τις κατ' αὐτῶν μέμψιν, καὶ διὰ τοῦ βοηθοῦ προσάγονται, οὐδὲ παρέχουσι λόγῳ συνηθειῶν. φυλάττονται δὲ αὐτοῖς οὐδὲν ἧττον καὶ πάντα τὰ προνόμια, εἴτε ἔτι στρατεύονται, ἢ ἐστρατεύσαντο, εἴτε ἤδη ἐπαύσαντο τῆς στρατείας, ἢ μετὰ ταῦτα. §. δ'. Οἱ ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ οἱ πρὸς αὐτοὺς δικαζόμενοι τὸ αὐτὸ προνόμιον ἔχουσιν περὶ τὰ δαπανήματα. διὰ τοῦτο οἱ ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἐν οἱῳδήποτε δικαστηρίῳ ἐνάγοντες καὶ ἐναγόμενοι ἔχουσι προνόμιον, ὃ ἐκδικοῦσιν. εἰ δὲ καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν βουληθείη μᾶλλον ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τὰς ἐπαρχίας οἰκῆσαι, πάντα τὰ εἰρημένα τῇ διατάξει ἐχέτω.

XII. Scriniarii et adscendentes eorum et uxores L. 12.
et descendentes apud solum Magistrum [officiorum] in C. XII. 19.
causis pecuniariis et criminalibus conveniuntur: similiter quoque coloni eorum in urbe regia degentes: et fideiussorem praebent vel Adiutorem scholae vel quemcunque ex iis, qui intra numerum sunt. Si vero in provincia reperti fuerint, iuratoriae cautioni fides habetur, etsi immobilem possessionem non habeant: et pro servis et colonis suis fideiubent. Praebent autem pro sportulis unum solidum usque ad finem negotii executori, et pro ingressu in iudicio duo solidos, et pro editione gestorum exceptoribus dimidium solidum. Si vero apud arbitrum negotium tractari contingat, ipsi quidem arbitro unum solidum, exceptoribus autem pro excipiendo et pro editione gestorum, vel, si, ut probabile est, relatio ab eo fiat, vel etiam sententia definitiva feratur, tertiam solidi partem praebent: neque patronus fisci, neque executores exigere aliquid ab iis possunt. Si vero in iudiciis provincialibus agitur, dimidiam dictorum sumtuum partem agnoscunt: et si quidem de annonis vel tutela, vel cura, vel novi operis nunciatione apud Praefectum annonae, vel fisci patronum iudicii Praefecti Urbis, vel apud Architectos conveniuntur, eos sumtus praebent, quos antea ipsis apud arbitros statuimus. §. 2. Haec omnia obtinent, sive per se, sive per procuratores conveniantur: et haec quidem tunc, quum in scriptis vel sententia moniti sint. §. 3. Si vero quis tantum interpellaverit, et per Adiutorem adducuntur, nec pro sportulis aliquid praebent. Nihilominus autem ipsis omnia privilegia servantur, sive adhuc militent, vel militaverint, sive militiam deposuerint vel postea. §. 4. Qui in iudiciis sunt et qui adversus eos litigant, idem privilegium quoad sumtus habent. Propterea scriniarii, qui in quocunque iudicio agunt et conveniuntur, privilegium habent, quod vindicant. Sin autem aliquis eorum quietis causa in provincia habitare malit, omnia, quae constitutione comprehensa sunt, habeat.

ιγ'. Ἡ διάταξις κελεύει, μὴ πλείονας γίνεσθαι βοηθοὺς τῶν δώδεκα ἐν τῷ σκρινίῳ τῆς μνήμης· ἐν δὲ τῷ σκρινίῳ τῶν ἐπιστολῶν καὶ τῶν λιβέλλων ἀνὰ ἑπτά. καὶ ἐπειδὴ πολλοί, φησίν, τοῦτον τὸν ἀριθμὸν ὑπερέβησαν, κελεύομεν, τοὺς μὲν γενομένους μένειν οὐδὲν ἧττον βοηθούς, μηδένα δὲ ἕτερον γίνεσθαι βοηθόν, ἕως ἂν τῶν μὲν τελευτώντων, τῶν δὲ παυσαμένων, τῶν δὲ προκοπτόντων συμβῇ, τὸ μέτρον αὐτῶν ἐλθεῖν εἰς τὸν προωρισμένον ἀριθμόν. ἐξέστω δέ, φησί, τοῖς γινομένοις βοηθοῖς καὶ παυσαμένοις ἤτοι μένουσιν τὸ λατέρκουλον καὶ ἀναχωροῦσιν, ἢ τοῖς γινομένοις δευτέροις ἐν τοῖς ἑτέροις δύο σκρινίοις, τῶν ἐπιστολῶν λέγω καὶ τῶν λιβέλλων, ἡνίκα ἀποστῆναι βουληθείησαν, ἑτέρους ὑποκαθιστᾷν εἰς τόπον ἴδιον, ὀφείλοντας προδήλως τελευταίους εἶναι τῶν ἄλλων τῶν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι, μόνον δὲ τὸν χρόνον τοῦ βοηθοῦ ὑπουργοῦντας ἀντὶ αὐτοῦ. ἐξέστω δέ, φησί, τῷ ὑποκαθιστῶντι ἕτερον εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, λίβελλον ἐπιδιδόναι τῷ κοιαίστωρι καὶ γράφειν τόνδε ἴδιον χρόνον καὶ τὴν τοῦ ὑποκαθιστα-

XIII. Constitutio iubet, in scrinio memoriae plu- L. 13.
res Adiutores non fieri, quam duodecim: in scrinio C. eod.
epistolarum et libellorum septenos. Et quia multi, inquit, hunc numerum transgressi sunt, praecipimus, ut Adiutores quidem iam facti maneant, nullus autem alius Adiutor fiat, ante quam aliis defunctis, aliis abdicantibus, aliis procedentibus modum eorum usque ad numerum antea definitum redigi contigerit. Liceat autem, inquit, Adiutoribus et desistentibus vel laterculum expectantibus, et recedentibus, vel iis, qui secundum locum in duobus reliquis scriniis, epistolarum scilicet et libellorum obtinuerint, si abdicare voluerint, alios in locum proprium substituere, qui inter reliquos scriniarios postremum locum manifesto obtinere debent et per tempus solum Adiutoris loco eius ministerium praebent. Liceat vero, ait, ei, qui alium in locum suum substituit, libellum dare Quaestori, in eoque tempus suum et nomen substituti scribere, etsi contigerit, quum septem Adiutores esse dixerimus, ut

g) Cod. αὐτῆς. h) Cod. Coisl. ἐπαρχίους δικαστηρίῳ. i) Haec, quae uncis inclusa sunt, leguntur in Cod. Coisl., sed non habent verba, ad quae referantur, atque eo, quo posita sunt, nexu, nullum praebent sensum et supervacanea esse videntur. k) Cod. Coisl. κουρατώρων. Sed legendum est προκουρατώρων.

μένου προσηγορίαν· καὶ ἐὰν συμβῇ, ἐπειδὴ ἑπτὰ εἰρήκαμεν εἶναι τοὺς βοηθούς, τὸν πρῶτον αὐτῶν ὑποκαταστῆσαι εἰς τόπον ἴδιον τὸν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἔσχατον, εὑρίσκεται ὁ ὑποκατασταθεὶς ἐν μὲν τοῖς βοηθοῖς πρῶτος, ἐν δὲ τοῖς ὑπομνήμασιν ἔσχατος. τὰ δὲ αὐτά, φησίν, ἐξέστω γίνεσθαι καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἄλλαις διατάξεσιν [l]).

primus eorum in locum suum ultimum Scriniarium subrogaverit, substitutus inter Adiutores quidem primus, inter Scriniarios autem ultimus est. Eadem, ait, et in reliquis omnibus ordinibus facere liceat.

L. 14. C. XII. 19. ιδ'. Ἡ διάταξις κελεύει, τοὺς ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἢ ἀπὸ ἐγγράφου, ἢ ἀπὸ ἀποφάσεως εἰς δικαστήριον καλεῖσθαι· ἢ ἐὰν ἀγράφως [m]) εὐθύνωνται, πάντως οἰκείᾳ φωνῇ τὸν προστάττοντα λέγειν, τίς ὁ καλούμενός ἐστι· καὶ κατὰ μίμησιν τῶν ἐν τοῖς λιβέλλοις ὑπομνημάτων καὶ τῶν ἐν τοῖς ἄλλοις δύο σκρινίοις στρατευομένων, ἡνίκα μετὰ ἀπολύσεως ἀξιώσουσιν ἀπολειφθῆναι, λαμβάνειν τὰς οἰκείας ἀνόνας ἀνενδεεῖς, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἡ ἀπόλυσις παρέχεται τὴν ἡμέραν τῶν Ἰανουαρίων καλάνδων, καθ' ἣν αἱ ἀνόναι παρέχονται. κελεύει δὲ ἡ διάταξις, μηδένα ἕτερον γίνεσθαι βοηθόν, εἰ καὶ τελευτήσουσιν οἱ ἐν τοῖς χρόνοις αὐτῆς.

XIV. Constitutio iubet, scriniarios vel in scriptis, vel sententia in iudicium vocari: vel si sine scripto conveniantur, omni modo sua voce praecipientem dicere, quis vocatus sit: eosque ad similitudinem eorum, qui in scrinio libellorum et in reliquis duobus scriniis militant, si commeatu impetrato discedere voluerint, suas annonas sine deminutione accipere, quamvis commeatus Calendarum Ianuariarum diem praebeat, quo annonae praeberi solent. Constitutio autem nullum alium Adiutorem fieri iubet, etsi hi, qui tempore constitutionis Adiutores sint, moriantur.

L. 15. C. eod. ιε'. Ἡ διάταξις ἀνακεφαλαιοῦται μὲν πάνυ θαυμαστῶς τὴν τριςκαιδεκάτην· ἐπειδὴ δὲ ἐκέλευσεν ἐν τῷ τέλει τῆς τεσσαρεςκαιδεκάτης, μὴ γίνεσθαι ἕτερον βοηθόν, εἰ μὴ περιστῶσιν εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν προωρισμένον, κελεύει, τὸν ἐξερχόμενον ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ βοηθοῦ δύνασθαι ἕτερον εἰς τόπον ἴδιον ἀντεισάγειν.

XV. Constitutio admirabili modo tertiam decimam recapitulatur: quum autem in fine decimae et quartae iusserit, alium Adiutorem non fieri, nisi ad numerum ante definitum usque redacti fuerint, iubet, eum, qui gradum Adiutoris relinquit, posse alium in locum suum subrogare.

ΤΙΤΛΟΣ ΚΘ'.

Περὶ τῶν πραττόντων ἐν πράγμασιν.

TITULUS XXIX.

De Agentibus in rebus.

L. 1. C. XII. 20. α'. Ἡ διάταξις λέγει· μηδεὶς ἀπὸ τῆς σχολῆς τῶν μαγιστριανῶν τοῦ λοιποῦ τόπον τελευτήσαντος ἐπιχειρήσῃ καταλαβεῖν· ἀλλ' οὗτος, ὅστις τῇ τάξει τῶν χρόνων καὶ τῶν ἀξιωμάτων καὶ τῶν καμάτων πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς στρατείας ἠκολούθει, ποραχρῆμα, εἰ ἐκεῖνον ἡ μοῖρα ὑπεξελεῖ, εἰς τὰ ἔπαθλα αὐτοῦ ληπτέα ὑπεισίτω, πάσης συναρπαγῆς ἀργούσης.

I. Constitutio ait: Nullus de schola Agentium in rebus de caetero locum mortui conetur invadere: sed is, qui ordine temporis et dignitatum et laborum ad gradum militiae sequebatur, statim, atque illum fata subduxerint, in eius praemia accipienda succedat, omni obiectione cessante.

L. 2. C. eod. β'. Ἡ διάταξις κελεύει, ὅτι οὐδὲ στρατεύεται, οὐδὲ ἐξημεύεται μαγιστριανὸς ἄνευ βασιλικῆς κελεύσεως· μόνον γὰρ δύναται ὁ ἄρχων αὐτῶν σωφρονίζειν αὐτούς, οὐ μὴν καὶ ἐξημεύειν.

II. Constitutio iubet, Agentem in rebus neque militare, neque eximi militia sine Imperiali iussione: iudex enim eorum castigare eos tantum potest, non etiam eximere.

L. 3. C. eod. γ'. Ἡ διάταξις κελεύει, δουκιναρίους μὲν εἶναι τεσσαράκοντα ὀκτώ, καὶ μὴ πλέον, κεντηναρίους δὲ σ'. βιάρχας δὲ σν'. κιρκίτορας τ'. καὶ ἱππεῖς υν'. οἱ κληρονομοῦντες αὐτὸν δύνανται τὸν βαθμὸν διαπιπράσκειν. κελεύει δέ, μηδένα χωρὶς δοκιμασίας ἐγγεγραμμένης τῷ κώδικι τῷ ἀποκειμένῳ ἐν τῷ σκρινίῳ τῶν λογοθεσιῶν στρατεύεσθαι.

III. Constitutio iubet, ducenarios esse quadraginta octo, non plures, centenarios CC, biarchas CCL, circitores CCC, et equites CCCCL. Heredes eorum succedentes gradum eorum vendere possunt. Iubet autem, neminem sine probatoria Codici in scrinio dispositionum reposito inscripta militare posse.

L. 1. C. XII. 21. δ'. Ἡ διάταξις κελεύει, τέσσαρας καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν γίνεσθαι ὑποβοηθοὺς ἐν τῷ σκρινίῳ τῶν ἔργων καὶ ἐν τῷ σκρινίῳ τῶν βαρβάρων· ὑπεξῃρημένων πραγματευομένων τὴν οἱανδήποτε πραγματείαν (τούτοις γὰρ οὐκ ἔξεστι στρατεύεσθαι)· ἢ τῶν φροντιζόντων ἰδιωτικῶν κτήσεων, ἢ τῶν ἀφοριζομένων ὑποβοηθῶν τῷ πριμικηρίῳ καὶ τερτιακερίῳ καὶ περὶ τοὺς χάρτας σχολαζόντων. ἐὰν δέ τινες ἐξ αὐτῶν μὴ δυνηθῶσι δι' ἑαυτῶν ὑποβοηθοὶ γίνεσθαι, διὰ ὑποκαταστάτου γινέσθωσαν ὑποβοηθοί, κινδύνῳ ἑαυτῶν καὶ τῶν ἰδίων ὑπαρχόντων.

IV. Constitutio iubet, quatuor quovis anno fieri in scrinio fabricarum et in scrinio Barbarorum Subadiutores: exceptis negotiatoribus quamcunque negotiationem exercentibus (his enim militare non licet), et privatarum possessionum procuratoribus, et Subadiutoribus Primicerio et Tertiocerio assignatis et circa chartas occupatis. Quodsi quidam eorum per se Subadiutores fieri non possint, per substitutum Subadiutores fiant, suo suorumque bonorum periculo.

L. 2. C. eod. ε'. Ἡ διάταξις βούλεται τοὺς μαγιστριανοὺς ἐναγομένους ἢ ἐνάγοντας παρέχειν λόγῳ συνηθειῶν καὶ

V. Constitutio Agentes in rebus tam conventos, quam agentes sportularum nomine et pro constituendo

l) Ita Cod. Coisl. Mallem τάξεσιν, quod optime respondet *officiis*, quorum mentio fit in L. 13. in fin. C. XII. 19.
m) Cod. Coisl. ἐγγράφως. Sed rectius est ἀγράφως, ut patet ex const. 14. C. XII. 19.

ὑπὲρ τοῦ στῆσαι προκουράτωρα[n]), *ὅσα παρέχουσιν οἱ ἐν τοῖς θείοις σκρινίοις στρατευόμενοι· διδόναι δὲ καὶ ἐγγυητὴν ἐκ τῆς ἰδίας σχολῆς κελεύει· φυλάττεσθαι καὶ πάντα τὰ προνόμια τὰ δεδομένα τοῖς ἑκατοντάρχαις καὶ δουκιναρίοις καὶ χαρτουλαρίοις καὶ πρίγκιψιν καὶ μεθὸ παύσονται τοῦ πριγκιπάτου. βούλεται δὲ αὐτοῖς κεχρῆσθαι προνομίοις καὶ τὰς μητέρας αὐτῶν, εἴ γε μὴ ἄλλην στρατείαν μετῆλθον. βούλεται δὲ τὰ προνόμια ταῦτα φυλάττεσθαι αὐτοῖς τὰ περὶ τῶν συνηθειῶν, εἴτε ἐν Κωνσταντινουπόλει διάγουσιν, εἴτε ἐν ἐπαρχίαις, δέκα λιτρῶν χρυσοῦ προστίμου ἐπικειμένου*[o]) *τῷ ταῦτα παραβαίνοντι.*

ϛ'. Οἱ μαγιστριανοὶ προκόπτοντες γίνονται πρίγκιπες, καὶ οὐδὲ εἷς ἐκ τῶν μαγιστριανῶν παρὰ γνώμην αὐτῶν πέμπεται πρὸς ἐκβιβασμόν, οὐδὲ ἐπὶ τὸ παραστῆσαι πρόσωπον, εἰ καὶ τὰ μάλιστα δοθῇ τῷ μαγιστριανῷ ἡ ἐν τοῖς τόποις, ἐξ ὧν παρίστησι, βοήθεια. καὶ οἱ συνήγοροι δὲ οὐκ ὀφείλουσιν οὐδεμίαν αἴτησιν εἰςιέναι παρὰ γνώμην τοῦ πρίγκιπος, οὐδὲ ὡς μέλλοντες προφάσει ἑνὸς προσώπου τὴν εἴςοδον ποιεῖσθαι ἕτερα πρόσωπα μετὰ ταῦτα ἐπισυνάπτειν.

ζ. Πάντα τὰ παρὰ τῷ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως πραττόμενα κλητικὰ ἐφ᾽ οἱῳδήποτε πράγματι γνώμῃ τοῦ πρίγκιπος γίνονται, ἀργούσης τῆς τῶν ἐκθέσεων φροντίδος. ἐὰν δὲ παρὰ τῇ συγκλήτῳ κρίνηται πρᾶγμα, τότε οἱ κενσουάλιοι παρεμβάλλουσιν ἑαυτούς.

η'. Ἡ τάξις τοῦ πρίγκιπος ἀπὸ τῶν μαγιστριανῶν λαμβανέτω[p]).

θ'. Ἡ διάταξις ἐπιτρέπει τῷ πρίγκιπι δομέστικον λαμβάνειν, εἰ καὶ πολλάκις ἑτέροις ἐδομεστίκευσεν. εἰ δέ τις τῶν μαγιστριανῶν μετὰ εἴκοσι πέντε ἐνιαυτοὺς τῆς οἰκείας διὰ νόσον μὴ δύναται τὸν ὑπόλοιπον ἀναμεῖναι χρόνον, ἕως ἐπιβῇ τοῦ πριγκιπάτου, καὶ ἀγοράσει ἑαυτῷ ἀξίωμα ψιλὸν πρίγκιπος, ἀπολαυέτω τῶν τοῦ πριγκιπάτου προνομίων, μήτε ἄλλου μαγιστριανοῦ, μήτε κενσουαλίου δυναμένου αὐτῷ ἐναντιοῦσθαι. ἐν μέντοι ταῖς προσκυνήσεσι τῶν ἀρχόντων προτιμάσθωσαν οἱ κατὰ τοὺς χρόνους προσπαραμείναντες καὶ ἀξιωθέντες.

ι'. Οἱ γενόμενοι ἄρχοντες τῶν βικαρίων ἐπέχουσι τάξιν.

ια'. Οἱ πρίγκιπες κόμητος πρώτου τάγματος ἀξίαν ἔχουσιν.

ιβ'. Οἱ εὐτελεῖς στρατευόμενοι μαγιστριανοὶ καὶ γενόμενοι ἄρχοντες ἀπαλλάσσονται τοῦ εἶναι εὐτελεῖς. ἡ τοίνυν διάταξις τοῦτο λέγει, ὅτι, ἐὰν γένωνται πρίγκιπες καὶ γένηται αὐτοῖς υἱός, καὶ συμβῇ αὐτοὺς φθάσαι τὸ πριγκιπάτον, αὐτοὶ μὲν ὡς γινόμενοι πρίγκιπες ἀπαλλάσσονται τοῦ εἶναι εὐτελεῖς· ὁ δὲ υἱὸς ὡς γεννηθεὶς ἔτι στρατευομένων αὐτῶν ὑπόκειται τῇ τύχῃ τῶν εὐτελῶν· εἰ μέντοιγε μεθ᾽ ὃ φθάσουσιν αὐτοὶ τὸ πριγκιπάτον, τότε γένηται αὐτοῖς υἱός, εἰ καὶ μὴ στρατεύσεται ἐν τοῖς μαγιστριανοῖς ὁ υἱός, ἀλλὰ μείνῃ ἰδιωτεύων, ὅμως τῆς τῶν εὐτελῶν ἀπήλλακται τύχης, ὥςπερ ἀπὸ πατρὸς γεννηθεὶς ἤδη ταξεωτικῆς τύχης ἀπαλλαγέντος.

procuratore eadem praebere, quae in sacris scriniis militantes praebent: iubet etiam eos fideiussorem ex propria schola dare; servari quoque omnia privilegia, quae Centenariis et Ducenariis et Chartulariis et Principibus post depositum quoque Principatum data sunt. Vult iisdem privilegiis matres eorum uti, si quidem ad aliam militiam non transierint. Haec privilegia quoad sportulas servari illis vult, sive Constantinopoli degant, sive in provinciis, mulcta decem librarum auri imminente ei, qui haec violaverit.

VI. Agentes in rebus procedentes fiunt Principes, *L.* 1.
et nullus ex Agentibus in rebus contra voluntatem *C.* XII. 22.
eorum ad executionem mittitur, neque ut personam exhibeat, quamvis Agenti in rebus auxilium in locis, ex quibus exhibet, datum sit. Et causarum patroni ad nullam postulationem contra voluntatem Principis ingredi debent, neque quasi unius personae nomine ingressum facturi alias postea personas cum ea coniungere.

VII. Omnia citatoria in quocunque negotio, quae *L.* 2.
apud Praefectum Urbi fiunt, voluntate Principis *C. eod.*
fiunt, cessante editionum sollicitudine. Si vero apud Senatum negotium iudicetur, tunc Censuales sese immiscent.

VIII. Officium Principis ab Agentibus in rebus *L.* 3.
accipiat. *C. eod.*

IX. Constitutio permittit Principi, ut domesticum *L.* 4.
adhibeat, etsi saepius aliis hanc operam praestiterit. *C. eod.*
Si quis vero ex Agentibus in rebus post viginti quinque annos militiae suae propter morbum reliquum tempus expectare non possit, donec ad Principatum perveniat, et sibi dignitatem solam Principis emerit, privilegiis Principatus fruatur, eique neque alius Agens in rebus, neque Censualis adversari possit. In salutationibus tamen magistratuum ii, qui per tempus permanentes dignitatem Principatus adepti sunt, praeferantur.

X. Qui Principes facti sunt, locum Vicariorum *L.* 5.
obtinent. *C. eod.*

XI. Principes dignitatem Comitis primi ordinis *L.* 6.
habent. *C. eod.*

XII. Cohortales inter Agentes in rebus militantes *L.* 7.
et Principes facti cohortalium conditione liberantur. *C. eod.*
Constitutio igitur hoc dicit: si Principes facti fuerint et filius procreatus ipsis fuerit, et contigerit, eos prius pervenire ad Principatum, ipsi quidem, utpote Principes facti, desinunt esse cohortales: filius autem, utpote durante eorum militia susceptus, cohortalium conditioni subiacet: si tamen, postquam Principatum adepti sunt, filius iis procreatus fuerit, etiamsi filius inter Agentes in rebus non militaverit, sed privatus permanserit, tamen conditione cohortalium liberatur, a patre quippe susceptus cohortali conditione iam liberato.

ΤΙΤΛΟΣ Λ'.

Περὶ φροντιστῶν τοῦ δρόμου.

α'. Οἱ τοῦ δρόμου φροντίζοντες καὶ οἱ κατὰ τόπον στατίζοντες ταξεῶται μηνυέτωσαν περὶ τῶν τὰ ἐγκλή-

TITULUS XXX.

De Curatoribus cursus.

I. Curatores cursus et cohortales singulis locis *L.* 1.
stationarii eos, qui crimina perpetrant, scientes de- *C.* XII. 23.

---

[n]) Legendum videtur *προκουράτωρα*, licet Cod. Coisl. *κουράτωρα* habeat. [o]) Mallem *ἐπικειμένου*. Cod. Coisl. *ὑποκειμένου*, quod prorsus ineptum est. [p]) Hoc caput mutilum videtur.

ματα ἁμαρτανόντων εἰδότες. Κινδυνεύουσι συκοφαντοῦντες· καὶ μὴ αὐτοὶ ἐμβαλλέτωσαν δεσμωτηρίοις.

L. 2. C. XII. 23. β'. Οἱ μαγιστριανοὶ καὶ μόνον ὀφείλουσι γίνεσθαι κουριόσοι καὶ περιεργάζεσθαι τὰ συνθήματα τῶν ὁδευόντων, καὶ μηδένα ἄνευ συνθήματος ἐπιτρέπειν ὁδεῦσαι ἢ παρεξιέναι τὸ σύνθημα· εἰ δέ τι τοιοῦτον γένηται, χρὴ τοῖς ἄρχουσι μηνύεσθαι κατὰ τοῦ παρὰ τὴν διάταξιν πεποιηκότος, εἰ καὶ λέγει ἑαυτὸν σπουδάζειν q) ἀξιωματικὸν εἶναι· καὶ μὴ παρεχέτω ἀργύριον ὑπὲρ τῶν ἵππων, οἷς ἐχρήσατο· ὁ δὲ λαβὼν τετραπλάσιον, ὅπερ ἔλαβεν, ἀποδιδότω.

L. 3. C. eod. γ'. Τοὺς μαγιστριανοὺς, ἐφ' ὅσον σεμνῶς προςπαραμένουσιν τῷ δρόμῳ, οὐ καταδικάζουσιν οἱ ἔπαρχοι τῶν πραιτωρίων· ἐὰν δέ τινες ἀσέμνως διαγίνωνται, οὐ μόνον καταδικάζονται, ἀλλὰ καὶ μείζονα τιμωρίαν ὑπομένουσιν.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΑ'.

Περὶ παλατίνων καὶ r) τῶν ἱεροτάτων s) θησαυρῶν καὶ πραγμάτων ἰδίων.

L. 1. C. I. 32. α'. Οἱ παλατῖνοι καὶ οἱ ἄρχοντες περὶ τῆς ἀλλήλων ῥαθυμίας ἀναφερέτωσαν. ποιείτωσαν δὲ τετραμηνιαῖα βρεβεῖα οἱ παλατῖνοι καὶ τὸ συναχθὲν χρυσίον εἰς τὰς λαργιτίωνας τὴν ταχίστην ἐκπεμπέτωσαν.

L. 1. C. XII. 24. β'. Οἱ παλατῖνοι ὑπὲρ τῶν κεφαλητιώνων καὶ τῶν ζευγῶν τῶν ἰδίων τὴν καταβολὴν καὶ τὰς ὑπηρεσίας ἐπιγινώσκουσι· τῶν δὲ ἐξτραορδιναρίων καὶ ῥυπαρῶν λειτουργημάτων καὶ ὑποδοχῶν καὶ τῶν τίμων βαρῶν ἠλευθέρωνται.

L. 2. C. eod. γ'. Ἐὰν θησαύριος ἢ ταξεώτης κόμητος τῶν θησαυρῶν καταγνωσθῇ ὡς συγχρησάμενος τοῖς δημοσίοις, μηδὲ τὴν αὐτήν, μηδὲ ἑτέραν στρατείαν μετέλθῃ, μηδὲ ἀξιώματος ἐπιλαμβανέσθω.

L. 3. C. eod. δ'. Κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν τοῦ ἐν Καππαδοκίᾳ κόμητος τῶν θείων οἴκων ἄρχων ἔστω ἐκ τῆς τάξεως τῶν παλατίνων ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τῶν καλουμένων μιττενδαρίων ἀνὴρ αἰδέσιμος, καὶ οἷον ὀφείλει ὁ εἰρημένος κόμης ἀγωνιᾶν, ἐν οἷς πράττει παρὰ τὸ πρέπον.

L. 4. C. eod. ε'. Οἱ ἀποστελλόμενοι ἐν ταῖς ἐπαρχίαις παλατῖνοι μήτε κοινωνείτωσαν τῷ ἄρχοντι, μήτε τῆς γνώμης αὐτοῦ ἠρτήσθωσαν· τιμᾶσθαι μὲν γὰρ χρὴ τὸν ἄρχοντα οὐ μόνον παρὰ τῶν μειζόνων [ἀλλὰ] καὶ t) παρὰ τῶν ἐλαττόνων. ἐν τοῖς ἄλλοις ἕκαστος, ὅπερ ἐγκεχείρισται ὀφφίκιον, ἀκωλύτως ἀνυέτω.

L. 5. C. eod ς'. Μηδεὶς τῶν ἅπαξ πληρωσάντων τὴν οἰκείαν στρατείαν τὴν τῶν παλατίνων ἄνωθεν ἐξκέπτωρ γινέσθω u)· ἀλλ' εἰ ἄρα πάλιν εἰς τὸ ἴδιον ἔρχεσθαι κρίνειεν.

L. 6. C. eod. ζ'. Οὐδὲ ὁ ἔπαρχος τῶν πραιτωρίων δύναται τοῖς παλατίνοις ἐπιτάττειν· δεῖ δὲ αὐτὸν καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐπαρχιῶν κωλύειν ἐπιτρέπειν αὐτούς.

L. 7. C. eod. η'. Ἡ διάταξις ἕκαστον τῶν κομητατενσίων παλατίνων κελεύει μηδένα μείζονος ἐφίεσθαι βαθμοῦ, μηδ' ἐὰν θεῖον γράμμα περὶ τούτου πορίσηται. καὶ τὰς ἀνόνας δὲ ἀφορίζει πρὸς τὸ μέτρον τῶν βαθμῶν. ἐπειδὴ σήμερον οὐκ εἰσὶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις λαργιτίωνες, εἰκότως ἡ διάταξις περὶ κομητατενσίων λαργιτιώνων διαλέγεται· μόνον γὰρ ἐν Κωνσταντινουπόλει λαργιτίωνές εἰσι.

ferant. Propter calumniam periclitantur. Ipsi tamen in vincula non coniiciant.

II. Agentes in rebus soli debent fieri Curiosi et evectiones proficiscentium inspicere, neque permittere, ut quisquam sine evectione proficiscatur, vel evectionem excedat: si vero tale quid factum sit, contra eum, qui constitutionem violavit, delatio ad magistratus fieri debet, licet dicat, se festinare [vel] in dignitate constitutum esse. Neque pecuniam pro equis, quibus usus est, det: qui vero accepit, quadruplum eius, quod accepit, reddat.

III. Agentes in rebus, quamdiu honeste in cura cursus versantur, Praefecti Praetorio non condemnant: sin autem nonnulli eorum inhoneste versentur, hi non solum condemnantur, verum etiam maiorem poenam sustinent.

TITULUS XXXI.

De Palatinis et sanctissimarum largitionum et rerum privatarum.

I. Palatini et magistratus negligentiam mutuam deferant. Palatini autem quadrimenstruos breves faciant et aurum collectum quam primum ad largitiones mittant.

II. Palatini pro capitibus et iugis suis solutionem et obsequia agnoscunt: extraordinariis vero et sordidis muneribus et susceptionibus et temonariis oneribus liberati sunt.

III. Si Thesaurensis vel Officialis Comitis thesaurorum convictus fuerit publicorum redituum in suam rem versionis, neque ad eandem, neque ad aliam militiam perveniat, neque dignitatem quandam accipiat.

IV. Secundum priscam consuetudinem Comitis sacrarum domuum in Cappadocia magistratus esto unus ex Palatinis ex ordine mittendariorum, qui vocantur, vir gravis, quem etiam Comes dictus vereri debet, ubi contra decus aliquid gesserit.

V. Palatini, qui in provincias mittuntur, neque cum Praeside communionem habeant, neque a sententia eius pendeant: reverentia quidem Praesidi non solum a maioribus [verum] etiam ab inferioribus exhibenda est. In reliquis quisque officium sibi commissum sine impedimento perficiat.

VI. Nemo eorum, qui militiam palatinorum semel impleverunt, exceptor fiat postea: praeterquam si denuo in suum ordinem venire decreverit.

VII. Ne Praefectus Praetorio quidem Palatinis imperare potest: debet vero etiam Praesides provinciarum prohibere, quominus eis aliquid iniungant.

VIII. Constitutio nullum ex Comitatensibus Palatinis maiorem ambire gradum iubet, ne tunc quidem, quum sacrum rescriptum hac de re sibi comparaverit. Etiam annonas secundum modum graduum definit. Quoniam hodie in provinciis largitiones non sunt, merito constitutio de Comitatensibus largitionum disserit: nam Constantinopoli tantum largitiones sunt.

q) Mihi deesse videtur ἢ post σπουδάζειν. r) καὶ deest apud Fabr. Sed ferri potest. s) Fabr. ἱερῶν. t) Cod. Coisl. solum καί. ἀλλὰ deest, sed inserendum fuit et, quum a Codice alienum sit, uncis includendum. u) Ante ἀλλὰ deesse videtur πλήν.

θ'. *Κατὰ τὴν σουγκεστίονα* [v]) *τοῦ κόμητος τῶν λαργιτιώνων ἀπὸ τῶν μιττενδαρίων ἀπολέγονται τέσσαρες, εἷς μὲν ἀπὸ τῶν δουκεναρίων, τρεῖς δὲ ἀπὸ τῶν ἑκατοντάρχων.*

ι'. *Δίχα ἀντιγραφῆς βασιλικῆς παλατῖνος* [w]) *στρατευέσθω.*

ια'. *Ὅσα τοῖς ἀπὸ πριγκίπων μαγιστριανοῖς δέδοται προνόμια, ταῦτα καὶ τῷ βοηθῷ τῆς τάξεως τοῦ κόμητος τῶν λαργιτιώνων ἐξελθόντι καὶ τοῖς τὸν λόγον τρακταΐσασιν ἀμέμπτως ἁρμοζέτω, μήτε τίμωνος* [x]), *μήτε ἄλλου τινὸς βάρους αὐτοῖς ἐπικειμένου.*

ιβ'. *Ὁ τῶν λαργιτιώνων καὶ πριβατιανῶν παλατίνων πριμικήριος μὴ ἐπὶ διετίαν, ἀλλ' ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἀνυέτω τὸ πριγκιπάτον, ὥςπερ καὶ ὁ τῶν ἱερῶν σκρινίων πρόξιμος* [y]), *ἐρρωμένων αὐτοῖς τῶν ὅσα ἐκ προλαβόντων χρόνων εἰλήφασι προνομίων.*

ιγ'. *Ἡ διάταξις βούλεται, τοὺς παλατίνους μὴ δικάζεσθαι παρὰ τῷ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως, εἰ μὴ ἄρα περὶ οἰκοδομιῶν, ἢ περὶ δουλειῶν, ἢ περὶ ἀνόνων δικάζονται· ἐὰν δὲ ἐν ἐπαρχίαις εὑρεθῶσιν μὴ διὰ πρᾶγμα δημόσιον, καὶ περὶ χρηματικῶν καὶ περὶ ἐγκληματικῶν δικάζονται παρὰ τοῖς ἄρχουσιν, οὕτως, ἵνα μηδεμίαν ἀπόφασιν ἐκφέρωσι κατ' αὐτῶν οἱ ἄρχοντες, εἰ μή γε πρότερον ἀναφορᾶς γενομένης γνωρίσουσιν ἢ τῷ κόμητι τῶν πριβάτων, ἢ τῷ κόμητι τῶν λαργιτιώνων.*

ιδ'. *Οἱ παλατῖνοι μετὰ τοῦ ἔχειν πάντα τὰ προνόμια τῶν ἐν τῷ παλατίῳ στρατευομένων ἐχέτωσαν καὶ τοῦτο, ἵνα ὁ πριμικήριος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν τρεῖς πρῶτοι ἔχωσιν ἀξίωμα πριμικηρίου τριβούνων νοταρίων πραιτωριανῶν, μηδεμιᾷ ἀνάγκῃ ὑποβαλλόμενοι ἀπὸ κελεύσεώς τινος δικαστηρίου.*

ιε'. *Ἡ διάταξις κελεύει, τοὺς παλατίνους τοῦ κόμητος τῶν πριβάτων ἔχειν τὰ προνόμια τῶν παλατίνων τοῦ κόμητος τῶν λαργιτιώνων· ὁ τοίνυν πριμικήριος τῶν παλατίνων τοῦ κόμητος τῶν πριβάτων καὶ οἱ μετ' αὐτὸν τρεῖς πρῶτοι μετὰ τὸ πληρῶσαι τὴν στρατείαν ἔστωσαν ἐν τοῖς τριβούνοις τοῖς στρατιωτικοῖς τοῖς πραιτωριανοῖς μετὰ τοῦ ἔχειν καὶ τὰ προνόμια τὰ ἐκ τῶν προλαβουσῶν διατάξεων· προσκυνοῦντες τὴν ἡμετέραν φιλανθρωπίαν, μηδεμιᾷ φροντίδι ἐκ τῆς τοῦ οἱουδήποτε δικαστηρίου προστάξεως βαρυνόμενοι.*

ΤΙΤΛΟΣ ΛΒ'.

Περὶ στρατώρων [z]) *καὶ καστρενσίων* [a]) *καὶ ἀξιωμάτων* [b]) *καὶ ὑπηρεσίων* [c]).

α'. *Κελεύει ἡ διάταξις, ἵνα μὴ περαιτέρω ἑνὸς χρυσοῦ οἱ στράτωρες ὑπὲρ ἑκάστης πρόβας τῶν δεσποτικῶν ἵππων ἀπαιτῶσι παρὰ τῶν ἐπαρχεωτῶν, προστίμῳ ὑποπιπτόντων τῶν ἐπαρχεωτῶν, ἐὰν πλέον τί ποτε παράσχωσι τοῖς στράτωρσιν· ὁμοίως δὲ καὶ τῆς τάξεως τοῦ ἄρχοντος ἑκατὸν λιτρῶν ἀργύρου προστίμῳ ὑποκειμένης, εἰ συνειδυῖα τὸ γεγονὸς μὴ παραχρῆμα μηνύσῃ τῷ ἄρχοντι.*

β'. *Οἱ ὀφφικιάλιοι τῶν τοῦ κόμητος τοῦ καστρενσίου ταξεωτῶν διετῆ χρόνον ἐπιμείναντες τῷ οἰκείῳ βαθμῷ καὶ ἐξιόντες μεταπαραδιδότωσαν τοῖς ἑξῆς, μηκέτι εἰς αὐτὸν ἀναστρατευόμενοι.*

IX. Secundum suggestionem Comitis largitionum ex mittendariis quatuor deliguntur, unus quidem a Ducenariis, tres vero a Centenariis. *L.* 8. *C.* XII. 24.

X. Sine Imperiali rescripto Palatinus militato. *L.* 9. *C. eod.*

XI. Quae iis, qui principatu Agentium in rebus functi sunt, data sunt privilegia, eadem etiam Adiutori Officii Comitis largitionum munere functo et iis, qui rationes tractant inculpate, competant, neque temonario, neque alio quodam onere iis imponendo. *L.* 10. *C. eod.*

XII. Primicerius Palatinorum largitionum et rerum privatarum non per biennium, sed per annum Principatum gerat, quemadmodum etiam proximus sacrorum scriniorum, servatis iis privilegiis, quaecunque anteriore tempore acceperint. *L.* 11. *C. eod.*

XIII. Constitutio Palatinos apud Praefectum Urbis litigare non vult, nisi de aedificatione domorum vel servitutibus vel annonis litigent: si vero in provinciis, nec tamen ob publicam causam reperti fuerint, tam in pecuniariis, quam criminalibus causis apud Praesides litigant, ita tamen, ut nullam adversus eos sententiam Praesides ferant ante, quam relatione facta vel Comitem rei privatae, vel Comitem largitionum certiores reddiderint. *L.* 12. *C. eod.*

XIV. Palatini, cum omnia privilegia in palatio militantium habeant, etiam hoc fruantur, ut Primicerius et tres primi, qui eum sequuntur, dignitatem Primicerii Tribunorum notariorum Praetorianorum accipiant, nulli necessitati cuiusdam iudicii iussu subiecti. *L.* 13. *C. eod.*

XV. Constitutio iubet, Palatinos Comitis largitionum et Palatinos Comitis rerum privatarum iisdem ornari privilegiis. Primicerius igitur Palatinorum Comitis rei privatae et sequentes tres primi post militiam finitam inter Tribunos militares praetorianos collocentur, simulque privilegia prioribus constitutionibus data habeant: adorantes humanitatem nostram et nulla sollicitudine ex iussu cuiuscunque iudicii onerati. *L.* 14. *C. eod.*

TITULUS XXXII.

De stratoribus et castrensianis et dignitatibus et ministerianis.

I. Constitutio vetat, ne ultra unum solidum stratores singulae probae nomine equorum Imperatoris a Provincialibus exigant: Provincialibus mulctae subiiciendis, si plus stratoribus praebuerint: similiter quoque Officio Praesidis centum argenti librarum mulctae subiiciendo, si factum cognitum non statim ad Praesidem detulerit. *L. un.* *C.* XII. 25.

II. Officiales cohortalium Comitis Castrensis, qui per biennium in suo gradu remanserunt et decedunt, sequentibus eum tradant, neque denuo in eo militent. *L.* 1. *C.* XII. 26.

v) Leg. *σουγκεστίονα* pro *σουγκεσσίονα*, quod habet Cod. Coisl. *w*) Addendum videtur *μή*. *x*) Leg. *τήμωνος*. *y*) Ita Cod. Coisl. licet alias habeat *πρώξιμος*. *z*) Fabr. *στρατόρων*. *a*) Fabr. *χανστρισίων*. Quam lectionem praefero, cum *ἀνὰ ἑκάστων*, quod Cod. Coisl. exhibet, nullum praebere sensum videatur. *b*) Illud *ἀξιωμάτων* supervacaneum esse videtur. Deest apud Fabr. *c*) Fabr. *ὑπηρησιῶν*.

L. 2. C. XII. 26. γ'. Τρεῖς τάξεις εἰσὶ τῶν κανστρενσιανῶν, πρώτη καὶ δευτέρα καὶ τρίτη. καὶ λέγει ἡ διάταξις, ἵνα ὁ ἐπιχειρήσας τρίτης γενέσθαι ἐναρίθμιος καὶ θείαν βασιλικὴν ἀντιγραφὴν περὶ τούτου πορισάμενος, γένηται τῆς τρίτης τάξεως ἔσχατος ὑπεραρίθμιος, τουτ' ἔστιν, ἵνα μετὰ τοὺς πληρώσαντας τὴν στρατείαν καὶ τοὺς ὑποτεταγμένους αὐτοῖς ἀστρατεύτους ἐλπίδι τοῦ στρατεύσασθαι, τότε οὗτος τέτακται.

III. Tres ordines sunt Castrensianorum, primus, secundus et tertius. Et ait constitutio, eum, qui in tertio ordine intra numerum recipi studuerit et sacrum Imperiale rescriptum de eo impetraverit, ultimum tertii ordinis fieri supernumerarium, hoc est, eum post eos, qui militiam impleverunt, eosque, qui non militantes his sub spe militandi subiecti sunt, esse collocatum.

L. 3. C. eod. δ'. Ἡ διάταξις κελεύει, τοὺς τῆς θείας ἐσθῆτος φροντίζοντας καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰς μητέρας μήτε ἐπὶ χρήμασιν d) ἐνάγεσθαι, εἰ μὴ παρὰ τῷ μαγίστρῳ τῶν ὀφφικίων.

IV. Constitutio iubet, eos, qui sacrae vestis curam gerunt, eorumque uxores et matres [neque ob crimina] neque ob pecuniam conveniri, nisi apud Magistrum officiorum.

L. 4. C. eod. ε'. Καὶ ὑπομιμνήσκονται ἀπὸ ἐγγράφου κελεύσεως ἢ ὅτε διδασκαλικὸν ἐπιδοθῇ τῷ μαγίστρῳ, καὶ κελεύσει αὐτοὺς ὑπομνησθῆναι καὶ ἐκδοθῆναι αὐτοὺς ἡ τοῦ μαγίστρου κέλευσις. παρέχουσι δὲ ἐγγυητὴν ἢ τὸν ἀκτουάριον αὐτῶν, ἢ ἕνα τῶν πρώτων τῆς ἰδίας σχολῆς ἐγγράφως, εἴτε αὐτοὶ δι' ἑαυτῶν, εἴτε διὰ ἐντολέως ἐν δίκῃ ἀποκρίνονται, εἴτε ἐν χρηματικοῖς, εἴτε ἐγκληματικοῖς· καὶ οὐ παρέχουσιν ὑπὲρ συνηθειῶν λόγῳ ὑπομνήσεως, εἰ μή γε μόνον ἓν νόμισμα μέχρι πέρατος τῆς δίκης· ὑπὲρ δὲ ἐναγωγῶν καὶ διαγνώσεως καὶ στάσεως προσώπων ἁπλῆς γενομένης κατηγορίας, ἢ ἀπὸ ἐκκλήτου παρακολουθησάσης, ἢ καὶ ἑτέρας οἱασδήποτε τρεῖς μόνους χρυσοῦς μέχρι πέρατος τῆς ὑποθέσεως· ὑπὲρ δὲ τοῦ ἐκδοθῆναι αὐτοῖς τὰ ὑπομνήματα τῶν διαγνώσεων δύο νομίσματα παρέχουσι. ταῦτα δὲ κρατεῖ οὐ μόνον ἐπὶ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μητέρων αὐτῶν καὶ γυναικῶν. δύνανται δὲ ἔχειν ἐγγυητὰς καὶ παῖδας αὐτῶν καὶ τοὺς ἄνδρας αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ μητέρες, καὶ οὐκ ἀπαιτοῦνται ἑτέρους ἐγγυητάς. ταῦτα δὲ κρατεῖ, εἴτε στρατεύονται, εἴτε πληρώσουσι τὴν στρατείαν οἱ νῦν στρατευόμενοι, εἴτε ἤδη τινὲς ἐπλήρωσαν, πάντων τῶν προνομίων φυλαττομένων αὐτοῖς, τῶν δεδομένων ἀπὸ διατάξεων τοῦ τῆς θείας λήξεως Μαρκιανοῦ. τῷ τοῦ δημοσίου δὲ συνηγόρῳ καὶ νοταρίοις μέχρι πέρατος τῆς δίκης τρίτον μέρος νομίσματος παρέχουσιν· ὑπὲρ δὲ ἐκδόσεως ὑπομνημάτων ἥμισυ νομίσματος· ἐὰν δὲ ἐν ἐπαρχίαις εὑρεθέντες οὐκ ἔχωσι τὸν ἐγγυώμενον, ἐξωμοσίᾳ καταπιστεύονται. οὐχ ὑπομιμνήσκονται δὲ οὐδὲ ἐν ἐπαρχίαις, ἀλλὰ μόλις ἀπὸ κελεύσεως τοῦ μαγίστρου, εἰ μὴ ἄρα περὶ τῶν συντελειῶν καὶ λειτουργημάτων καὶ ἐγκλημάτων· ἅτινα προσήκει ἐκδικεῖσθαι ἐν τοῖς τόποις e), ἐν οἷς ἡμαρτήθησαν. ἐπιτρέπει δὲ ἐν τέλει τῷ μαγίστρῳ, ἵνα διὰ τοῦ βοηθοῦ τοῦ ἰδίου ζητῇ, μή τι παραβαίνεται ἐκ τῆς ἰδίας διατάξεως. ἔχει δὲ καὶ γνῶσιν ὑποτεταγμένην τῶν ἐν τῷ θείῳ παλατίῳ ὑπηρετούντων.

V. Et interpellantur scripta iussione vel, quum narratio rei gestae tradita fuerit Magistro, et praeceptum Magistri iusserit eos interpellari et exhiberi. Fideiussorem autem praebent vel actuarium vel unum ex primatibus scholae suae in scriptis, sive ipsi per se, sive per procuratorem in lite respondeant, in causis vel criminalibus vel civilibus. Et pro sportulis nomine conventionis nil praebent, nisi unum tantum solidum usque ad finem litis: inducendorum autem et cognitionis et sistendarum personarum nomine, si simplex postulatio facta vel appellatio subsecuta sit, vel aliam quamcunque ob causam tres tantum solidos usque ad finem causae praebent: pro editis gestis cognitionum duos solidos praestant. Haec non solum in ipsis, verum etiam in matribus et uxoribus eorum valent. Matres et uxores eorum fideiussores habere possunt liberos suos et maritos, neque exigitur, ut alios fideiussores dent. Haec autem obtinent, sive militent, sive ii, qui nunc militant, militiam impleturi sint, sive nonnulli iam impleverint: omnibus privilegiis iisdem servatis, quae Marciani sanctae memoriae constitutionibus data sunt. Patrono fisci et notariis usque ad finem litis tertiam solidi partem praestant: pro editione gestorum dimidium solidum. Sin autem in provinciis deprehensi fideiussorem non habeant, iuratoriam cautionem praestant. In provinciis vero non conveniuntur, nisi ex iussione Magistri [officiorum] exceptis tributis et munerum functionibus et criminibus, quae in his locis vindicari convenit, in quibus commissa sunt. Mandat autem in fine Magistro, ut per Adiutorem suum inquirat, ne aliquid ex iis, quae hac constitutione continentur, violetur. Habet etiam cognitionem subordinatam in eos, qui in sacro palatio ministrant.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΓ'.

Περὶ δεκανῶν καὶ περὶ μετρητῶν f) καὶ περὶ προτιμήσεως g) [ἐκείνων], οἵτινες ἐν τῷ ἱερῷ παλατίῳ στρατεύονται h).

TITULUS XXXIII.

De Decanis et Mensoribus et de privilegiis [eorum], qui in sacro palatio militant.

L. 1. C. XII. 27. α'. Οἱ ἀπὸ τοῦ σωματείου τῶν δεκανῶν εἰς τὸν πρῶτον βαθμὸν τῆς στρατείας ἐλθόντες ἐπὶ διετίαν χειριζέτωσαν τὸ πριμικηράτον i), καὶ μηδὲ περαιτέρω

I. Qui ex corpore Decanorum ad primum militiae gradum pervenerunt, per biennium Primiceriatu fungantur, neque ulterius cuiquam liceat, in hoc immo-

---

d) In Cod. Coisl. deesse videtur *μήτε ἐπὶ ἐγκλήμασιν*. *e*) Cod. *τρόποις*. *f*) Sic Fabr. eamque lectionem meliorem duxi quam *μέτρων*, quod est in Cod. Coisl. *g*) Fabr. *προτιμήματος*. Illud *ἐκείνων* uncis inclusum addidi alienum tam ab editione, quam a Cod. Coisl. ut *οἵτινες* haberet, ad quod referretur. *h*) Fabr. male *στρατιῶται*. *i*) Cod. Coisl. *πρικηράτον*, quod manifesto corruptum est e *πριμικηράτον*.

ἐξείη τινὶ ἐν τούτῳ διατρίβειν, ἵνα πάσης χάριτος καὶ κολακείας ἀργούσης, μετὰ τὸν δρόμον τῶν δύο ἐνιαυτῶν ὑπεισέλθωσι τοῖς πρώτοις οἱ δεύτεροι καὶ πάλιν αὐτοὶ γένωνται πριμικήριοι.

β′. Οἱ δεκανοὶ παρὰ τῷ μαγίστρῳ τῶν ὀφφικίων ἐνάγονται, ὥςπερ καὶ οἱ σχολάριοι.

γ′. Οἱ μετρηταὶ τοῦτο μᾶλλον εἶδος ἐπὶ στρατείας ἐπὶ δύο ἐνιαυτοὺς ἐν τῷ πριμικηράτῳ τῆς ἰδίας σχολῆς διατρίψαντες γινέσθωσαν ἔσχατοι μαγιστριανοί.

δ′. Οἱ ἐν τῷ παλατίῳ στρατευόμενοι καὶ οἱ ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἀπὸ πάσης ὀνομασίας ἀπηλλάχθωσαν, τῶν αὐτῶν προνομίων καὶ τοῖς παισὶν αὐτῶν ἁρμοζόντων καὶ τοῖς ἐγγόνοις. ἀπηλλάχθωσαν δὲ καὶ ῥυπαρῶν λειτουργιῶν καὶ προςωπικῶν, μετὰ πάντων τῶν κινητῶν αὐτῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἀνδραπόδων τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν. εἰ δέ τις παραβῇ τὸν νόμον, τὴν κεχρεωστημένην ὑπομενεῖ τιμωρίαν.

ε′. Οἱ ἀπὸ κουβικουλαρίων καὶ οἱ ἐν τῷ παλατίῳ στρατευόμενοι καὶ οἱ ἐν τοῖς τέτρασι σκρινίοις τῆς μνήμης[k]*) καὶ οἱ παλατῖνοι, εἴτε εἰς τὸ Βυζάντιόν εἰσι παλατῖνοι, εἴτε τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις θησαυρῶν, καὶ οἱ ταξεῶται τοῦ κόμητος τῶν ἀποκρισιαρίων, καὶ οἱ ἀπὸ καστρενσιανῶν μήτε αὐτοί, μήτε παῖδες αὐτῶν ἢ ἔγγονοι ἢ εἰς τιμάς, ἢ λειτουργίας πολιτικὰς ἑλκέσθωσαν, ἢ οἱ τὰ κεφαλικὰ τέλη ὑποδεχόμενοι ἢ τὸ τοῦ τέμωνος ἢ τὸ τῆς πενταπρωτίας ἢ κενσουάλιοι γινέσθωσαν. καὶ γὰρ καὶ τῶν σωματικῶν καὶ τῶν προςωπικῶν λειτουργιῶν ἐλεύθεροί εἰσιν*[l]*) καὶ ἔχουσι ἰδιόκτητον πεκούλιον, εἴτε ἔτι περὶ τὸ παλάτιόν εἰσιν, εἴτε ἡσυχάζουσιν.*

ς′. Οἱ ἐξελθόντες ἀπὸ τοῦ παλατίου μηδεμίαν βλάβην ὑπομενέτωσαν ἀπὸ τοῦ νουμεραρίου.

ζ′. Πάντες οἱ ἐν τῷ παλατίῳ τὴν οἱανδήποτε πρᾶξιν μετελθόντες προτιμάσθωσαν τῶν ἐπαρχίαις ἀρξάντων καὶ τῶν ἀξιώματα λαβόντων ἐν τῷ παλατίῳ. εἴ τις δὲ παραβῇ τὴν διάταξιν, ἱεροσυλίας τιμωρίᾳ ὑποκείσθω.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΔ′.

Περὶ ἱππέως ἀξιώματος[m]*) καὶ ἀπὸ ἐπάρχων ἀξιώματος* [n]*).*

α′. Οἱ ἱππεῖς Ῥωμαίων μετὰ τοὺς λαμπροτάτους τῇ τάξει ταττέσθωσαν.

β′. Ἐκεῖνοι γινέσθωσαν ἀπὸ ἐπάρχων, ὅσοι μήτε δοῦλοί εἰσι, μήτε δημόσιοι ἢ ἀρτοκόποι, μήτε πρᾶγμά τί ποτε μετέρχονται, μήτε ἐπὶ χρήμασι γίνονται, μήτε τὰ ἀλλότρια διοικοῦσιν.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΕ′.

Περὶ ταβουλαρίων καὶ ἀκτουαρίων καὶ χαρτουλαρίων βοηθῶν ἤτοι σκρινιαρίων καὶ ἐξκηπτόρων τοῦ θρόνου τοῦ ὑψηλοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων, τῶν τε πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν.

α′. Ἡ ἄπληστος καὶ περιγραπτὴ πρόθεσις[o]*) τῶν νουμεραρίων, οἵτινες ἐν διαφόροις ὑπηρεσίαις τοῖς ἄρ-*

rari, ut omni gratia et ambitione cessante post duorum annorum curricula succedant prioribus subsequentes, qui Primicerii fiant.

II. Decani apud Magistrum Officiorum conveniun- *L.* 2.
tur, sicuti et scholares. *C.* XII. 27.

III. Mensores, qui hac potius specie per bien- *L.* 1.
nium militiam in Primiceriatu scholae suae transege- *C.* XII. 28.
runt, ultimum inter Agentes in rebus locum obtineant.

IV. Qui in palatio militant et in scriniis, ab omni *L.* 1.
nominatione liberati sint, iisdem privilegiis liberis *C.* XII. 29.
quoque et nepotibus eorum competentibus. Immunes quoque sint a sordidis et personalibus muneribus, cum omnibus rebus mobilibus suis et mancipiis urbanis. Si quis autem legem violaverit, poenam debitam sustinebit.

V. De cubiculo vacatione donati et in palatio *L.* 2.
militantes, et ii, qui in quatuor scriniis sunt, et *C. eod.*
palatini, sive Byzantii sint palatini, sive thesaurorum in provinciis, et officiales Comitis apocrisiariorum et Castrensiani, neque ipsi, neque liberi eorum vel nepotes ad honores et munera civilia trahantur, neque susceptores capitationum, vel temonarii vel pentaprotiae, vel Censuales fiant. Nam et a corporalibus et personalibus muneribus liberi sunt et castrense peculium habent, sive adhuc circa palatium versentur, sive quiete donati sint.

VI. Qui ex palatio discesserunt, ii nullum a nu- *L.* 3.
merario damnum sustineant. *C. eod.*

VII. Omnes, qui in palatio quodcunque officium *L.* 4.
gesserunt, praeferantur Praesidibus provinciae et iis, *C. eod.*
qui dignitates in palatio acceperunt. Si vero quis constitutionem violaverit, sacrilegii poenae subiaceat.

TITULUS XXXIV.

De Equitis dignitate et Perfectissimatus dignitate.

I. Equites Romani post Clarissimos ordine po- *L. un.*
nantur. *C.* XII. 32.

II. Illi perfectissimi fiant, qui neque servi sunt, *L. un.*
neque fiscales vel pistores, neque negotiationem quan- *C.* XII. 33.
dam aliquando exercuerunt, neque pecunia honorem sibi pararunt, neque aliena administrant.

TITULUS XXXV.

De Tabulariis et Actuariis et Chartulariis, Adiutoribus sive Scriniariis, et Exceptoribus Sedis excelsae et reliquorum Iudicum, tam militarium, quam civilium.

I. Vorax et fraudulentum numerariorum proposi- *L.* 1.
tum, qui in diversis obsequiis Rectoribus obsequun- *C.* XII. 50.

k) Deest haud dubie, uti ex constitutione latina patet, in Cod. Coisl. *τῶν ἐπιστολῶν, τῶν λιβέλλων καὶ τῶν ἱερῶν λογοθεσιῶν.* *l*) Cod. Coisl. *εἰ.* Hoc nullum hic praebet sensum et non dubito, quin librarius scribere voluerit *εἰσίν*, quod etiam in textu reposui. *m*) Fabr. *ἀξιωμάτων.* *n*) Alterum *ἀξιώματος* deest ap. Fabr. *o*) Cod. Coisl. *πρόςθεσις.* Sed *πρόθεσις* unice vera lectio est.

χουσιν ὑπουργοῦσιν, οὕτως κωλυτέα ἐστίν, ὡς ἤδη ἐθεσπίσαμεν καὶ νῦν θεσπίζομεν, τῇ αἱρέσει τούτους ὑποβάλλεσθαι τῶν βασάνων, καὶ ταῖς ἀκμαῖς καὶ τοῖς σπαραγμοῖς p) ὑποκεῖσθαι.

L. 2. C. XII. 50. β'. Οἵτινες νουμεράριοι καλεῖσθαι εἰθίσθησαν τῶν ὑπατικῶν καὶ τῶν ἀρχόντων μόνων q), ταβουλάριοι μετὰ ταύτην τὴν ἡμετέραν διάταξιν κληθήσονται· εἰδότες, ἑαυτοὺς βασάνοις εἶναι ὑποβεβλημένους, εἰ μὴ τοῖς ἄρχουσιν ἐκείνοις, οἵτινες βασταχθέντες τῇ ἡμετέρᾳ κρίσει πρὸς τὰς ἐπαρχίας ἔλθωσιν, ἢ τοῖς ἀπαιτηταῖς τῶν χρεῶν ἤτοι τῶν λοιπάδων τὸ μέτρον r) συνεχῶς ὑποβάλλωσι ἐπὶ ὑπομνημάτων μαρτυρίᾳ· οὕςτινας εἰδέναι προςήκει, μετ᾽ ἐκείνων, οἵτινες χρεῶσταί εἰσιν, ἑαυτοὺς πρὸς καταβολὴν κατέχεσθαι, εἰ μὴ πάντα τὰ κεχρεωστημένα αὐτῶν μηνυόντων καταβληθῶσι· τριετίας μέντοι διαστήματι τὸν τῶν ταβουλαρίων χρόνον πάντα προςήκει προκλείεσθαι s).

L. 3. C. eod. γ'. Οἱ ταβουλάριοι τῶν ἐπάρχων δύνανται καὶ ζώνῃ περιβεβλῆσθαι καὶ ἐν τοῖς ταβουλαρίοις καταλέγεσθαι· τυχὸν γὰρ δύνανται κόμητες γενέσθαι.

L. 4. C. eod. δ'. Πᾶσι τοῖς ἄρχουσι τῶν ἐπαρχιῶν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ δύο ταβουλάριοι συζευγνύσθωσαν, ὅπως πρὸς τὸν ἕνα τῆς δημοσίας τραπέζης οἱ λόγοι, πρὸς δὲ τὸν ἕνα οἱ τῶν θείων θησαυρῶν τίτλοι ἀνήκειν κελευσθῶσι· γινώσκοντες, ὅτι, ἐὰν ἀπ᾽ ἀλλοτρίων τι πράξεων πρὸς τὴν ἄλλην μοῖραν τῇ ἀθεμίτῳ καταχρήσει γένηται μετενεχθέν, ἐκεῖνος, ὅστις τῷ τοῦ δικαστοῦ πταίσματι παραπροςποιήσει ἔκρυψε, βαρυτάτῃ ἔσται κολάσει ὑποβλητέος.

L. 5. C. eod. ε'. Οἱ ἐξκέπτορες πάντες οἱ ταῖς δικαστικαῖς t) τῶν ἐπαρχιῶν ὑπηρετοῦντες, οἵτινες οὐδὲ ταξεωτικὴν στρατείαν ἐπέχειν δοκοῖσιν, οὐδὲ ἀπὸ τοῦ δημοσίου τινὰς λαμβάνουσιν ἀννόνας, χωρὶς φόβου διδόναι ἀρχθεῖσι σπουδήν, οὐδαμῶς κωλύονται· ἵνα μέντοιγε τὰ λειτουργήματα τῆς ἰδίας πόλεως ἐπιγινώσκουσι u), καὶ πληρωθέντος κατὰ τὸ εἰκὸς τοῦ ἐξκεπτόρων ὀφφικίου εἰς τὴν ἰδίαν ἑαυτοὺς κατάστασιν ὑποστρεπτέον ἵνα μὴ ἀγνοήσωσιν.

L. 6. C. eod. ϛ'. Μὴ κοινωνείτωσαν ἀλλήλοις οἱ ταβουλάριοι καὶ οἱ ἀκτουάριοι, καὶ διὰ τοῦτο τὸ δημόσιον περιγραφέτωσαν. ἐὰν δὲ τοῦτο γένηται, ταῖς αὐταῖς τιμωρίαις ὑποβαλλέσθωσαν, αἷςτισι καὶ οἱ ἀκτουάριοι.

L. 7. C. eod. ζ'. Τοὺς ἀκτουαρίους, τοῦτο μὲν τῶν στόλων Κωνσταντινουπόλεως, τοῦτο δὲ καὶ τῆς Θυμέλης καὶ τῶν ἵππων τοῦ ἱπποδρομίου διαφόρων πόλεων μὴ ἄλλως, ἢ ὡς εἰθίσθη, ὡς ἡ χεὶρ ἐθέσπισεν ἡ βασιλική, ἡ ὑπεροχὴ ἡ σὴ προςταττέτω τυπωθῆναι· εἰ δέ τις τοιοῦτος ὑπὸ τῇ σῇ κρίσει ἐλεγχθῇ, παραχρῆμα ἀφανιζομένων ἐκείνων, ἅτινα κεκωλυμένα ἐψηλάφησε, καὶ ἀκόλουθον ἀγανάκτησιν ὑπομενεῖται.

L. 8. C. eod. η'. Οἱ ταβουλάριοι καὶ οἱ σκρινιάριοι τοῦ ἐπάρχου τῶν πραιτωρίων οὐδὲν ἕτερον ὀφείλουσι πράττειν, εἰ μὴ μόνον ἐκ τῶν δημοσίων χάρτων δεικνύειν τοὺς ἐποφείλοντας τῷ δημοσίῳ. κατά τινα δὲ χρόνον συνέβαινε, τοὺς ταβουλαρίους ἀπαιτεῖσθαί ποτε μὲν ἰδιοκινδύνως τὴν τῶν δημοσίων ἀπαίτησιν, ὥςτε ἐντεῦθεν αὐτοὺς τῷ δημοσίῳ χρεωστεῖν, ποτὲ δὲ καὶ δανείζεσθαι καὶ διδόναι τὰ στρατιωτικὰ δαπανήματα.

tur, ita inhibendum est, ut iam sancivimus et nunc sancimus, conditioni eos subdi tormentorum et equuleis et lacerationibus subiacere.

II. Qui numerarii appellari consueverant Consularium et Praesidum tantum, tabularii post hanc nostram sanctionem vocabuntur: scientes se tormentis esse subiectos, nisi iudicibus illis, qui provecti nostro iudicio ad provincias venerint, vel exactoribus debitorum aut reliquorum modum frequenter ingesserint sub actorum testificatione: quos scire oportet, cum his, qui debitores sunt, sese ad solutionem esse retinendos, nisi omnia debita ipsis fuerint indicantibus persoluta: triennii tamen spatio tabulariorum decet omne tempus concludi.

III. Tabularii Praefectorum et cingulo cingi et inter tabularios recipi possunt: fortasse enim Comites fieri possunt.

IV. Omnibus provinciarum Praesidibus in quavis provincia duo tabularii adiungantur, ut ad unum fiscalis mensae ratiocinium, ad alterum sacrorum thesaurorum tituli pertinere iubeantur: scientes, quodsi ex alterius actibus quicquam ad alteram partem illicita usurpatione fuerit translatum, illum, qui iudicis culpam dissimulatione texerit, gravissimae poenae esse subiiciendum.

V. Exceptores omnes iudicibus provinciarum obsequentes, qui nec cohortalem militiam sustinere videntur, neque a fisco ullas consequuntur annonas, absque metu coeptis dare operam minime prohibentur: ita tamen, ut munera propriae civitatis agnoscant, et peracto secundum morem exceptorum officio ad proprium sibi statum redeundum esse non nesciant.

VI. Nullam communionem invicem habeant tabularii et actuarii, neque eam ob causam fiscum laedant. Si vero tale quid fiat, iisdem poenis subiiciantur, quibus et actuarii.

VII. Actuarios tam classium Constantinopolis, quam Thymelae et equorum curulium diversarum civitatum, non aliter, nisi ut consueverat, ut manus sanxit principalis, sublimitas tua praecipiat ordinari: quod si quis talis sub tuo iudicio fuerit convictus, confestim irritis his, quae vetita contrectaverit, etiam congruam indignationem sustinebit.

VIII. Tabularii et Scriniarii Praefecti Praetorio nihil aliud agere debent, quam ut ex fiscalibus chartis tantummodo fisci debitores ostendant. Accidit autem aliquando, ut modo a tabulariis eorum periculo publicorum exactio postularetur, ita ut exinde debitores fisci fierent, modo ut mutuam pecuniam sumerent et sumtus militares praestarent. Et constitutio ad hoc rescribit, dicens: Scriniarii et Tabularii ne-

p) Cod. Coisl. πράγμασιν. Sed textus latinus *lacerationibus*, cui respondet graecum σπαραγμός, quod in textum recepi. q) Sic Cod. Coisl. Sed praeferendum μόνον cum sequentibus coniungendum. r) Cod. Coisl. μέτριον. Praetuli μέτρον, cum in textu latino legatur *modum*. s) Cod. Coisl. προκαλεῖσθαι. Sed textus latinus *concludi*, cui respondet προκλείεσθαι, cum προκαλεῖσθαι hoc loco sensum non praebeat. t) Ita Cod. Coisl. Mallem τοῖς δικασταῖς. u) Sic Cod. Coisl. Legendum ἐπιγινώσκωσι.

καὶ ἡ διάταξις πρὸς τοῦτο ἀντιγρόφει, λέγουσα· μήτε δανειζέσθωσαν οἱ σκρινιάριοι καὶ οἱ ταβουλάριοι, μηδὲ μὴν ἀναγκαζέσθωσαν ἐπαγγέλλεσθαι ὑπὲρ τῶν δημοσίων· χρὴ γὰρ αὐτοὺς πανομένους τῆς στρατείας μηδεμίαν ὄχλησιν ὑπομένειν τοῦ λοιποῦ.

que pecuniam mutuam sumant, neque pro publicis expensis polliceri cogantur: nullam enim post depositam militiam eos molestiam in posterum sustinere oportet.

θ'. Μηδεὶς στρατευόμενος γινέσθω ἀκτουάριος· ἀλλὰ μηδὲ ἀκτουάριος στρατεύσηται, ἵνα μὴ θαρρῶν τοῖς τῆς στρατείας προνομίοις ἐπιβλαβῶς μετέλθῃ τὸ ὀφφίκιον.

IX. Nemo militans fiat actuarius: neque actuarius militet, ne militiae privilegiis fretus officium cum damno administret. L. 9. C. XII. 50.

ι'. Ἡ διάταξις λέγει, ἵνα οἱ κατὰ καιρὸν σκρινιάριοι τέτρακις μόνον γίνωνται χαρτουλάριοι οὕτως, ἵνα οἱ μὲν παρεχόμενοι τῷ ταβουλαρίῳ βοηθοὶ διετίαν ἀργοῦντες, εἰ συνίδωσι, πάλιν γένωνται βοηθοί· οἱ δὲ χαρτουλάριοι μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν αὐτῶν διετίαν ἀργήσωσιν. οὐ μέντοιγε οἱ ταξεῶται τῶν ἐπάρχων γίνονται χαρτουλάριοι· τοῖτο γὰρ καὶ αὐτοὶ ἤτησαν· ἀλλ' ἐν μὲν τῷ τῆς ἀνατολῆς σκρινίῳ ἐκ τῶν μέχρι τριάκοντα ἐξ ἀρχῆς ἀριθμουμένων σκρινιαρίων ἀπὸ τοῦ ταβουλαρίου καὶ ἀνωτέρω ὀφείλουσι βοηθοὶ γίνεσθαι· ἐν δὲ τῇ Ἀσιανῇ διοικήσει ἐκ τῶν σκρινιαρίων τῶν μέχρι εἰκοστοῦ πέμπτου ἀριθμουμένων τοῦ ταβουλαρίου καὶ ἀνωτέρω· ἐν δὲ τῇ Ποντικῇ καὶ Θρᾳκικῇ διοικήσει ἀπὸ πάντων τῶν σκρινιαρίων λέγουσι. πάντα δὲ τὰ κομμονιτόρια ἤτοι προστάξεις ἤτοιγε τὰ συνθήματα ἢ οἱονδήποτε δημόσιον συμβόλαιον μὴ μόνον τῷ βοηθῷ, ἀλλὰ καὶ τῷ τρακτεύοντι τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην ἐπιδοθῶσιν εἰς τὸ ἐπιδεῖν καὶ ὑπογράψαι [v]). ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἅμα αὐτῶν στρατευόντων γινέσθω μνήμη. εἴ τι δὲ μὴ οὕτως ἐκπεμφθῇ, ἐχέτω πρόληψιν ὡς πλαστόν, χωρὶς τῶν πεμπομένων ἐκ τοῦ σκρινίου τῆς Ποντικῆς διοικήσεως· ἐν αὐτῷ γὰρ μόνον ταβουλάριος καὶ βοηθὸς καὶ ὁ χαρτουλάριος ὑπογράφει. ἐὰν δὲ μὴ οὕτως γένηται, ὁ μὲν ταβουλάριος ἀπόλλυσι [w]) τὰς παραμυθίας αὐτοῦ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, οἱ δὲ βοηθοὶ αὐτοῦ πεντήκοντα λίτρας χρυσοῦ ζημιοῦνται, οἱ δὲ χαρτουλάριοι δεκαπέντε.

X. Constitutio ait, pro tempore Scriniarios quaternis vicibus tantum fieri Chartularios ita, ut Adiutores quidem Tabulario assignati per biennium vacantes, si velint, denuo Adiutores fiant: Chartularii vero post annum per biennium vacent. Neque tamen officiales Praefectorum fiunt Chartularii; hoc enim ipsi quoque petierunt: sed in scrinio quidem Orientis ex Scriniariis triginta ab initio numerandis inde a Tabulario et retro Adiutores fieri debent: in Asiana autem dioecesi ex Scriniariis viginti quinque a Tabulario et retro numerandis; in Pontica et Thracica dioecesi ex omnibus Scriniariis eligunt. Omnia autem commonitoria vel praeceptiones aut evectiones, seu quodlibet publicum instrumentum non solum Adiutori, verum etiam provinciae tractatori inspicienda et subscribenda tradantur. Similiter reliquorum una cum iis militantium mentio fiat. Si quid autem non ita fuerit emissum, falsi suspicionem habeat, exceptis iis, quae e scrinio Ponticae dioeceseos mittuntur: in eo enim solus Tabularius et Adiutor et Chartularius subscribunt. Sin autem ita factum non sit, Tabularius quidem solatia eiusdem anni amittit, Adiutores vero eius quinquaginta auri libris mulctantur, Chartularii autem quindecim. L. 10. C. eod.

ια'. Ἡ τάξις τοῦ ἐπάρχου τῶν πραιτωρίων ἤτησεν, ἵνα οἱ ταβουλάριοι μηκέτι ἐπὶ δύο ἐνιαυτοὺς γίνωνται, ἀλλ' ἐπὶ ἕνα, καὶ ἐκέλευσεν ἡ διάταξις τοῦτο γενέσθαι.

XI. Officium Praefecti Praetorio petiit, ut Tabularii non amplius in biennium, sed in unum annum fierent, et constitutio hoc fieri iussit. L. 11. C. eod.

ιβ'. Ἡ διάταξις εὑροῦσα, ὅτι τριβούνων νοταρίων πραιτωριανῶν εἶχον ἀξίωμα οἱ πληροῦντες τὴν ἰδίαν στρατείαν ἐν τοῖς σκρινίοις [x]) τῶν ἐπάρχων, ἐκέλευσε, καὶ κόμητας αὐτοὺς γίνεσθαι, μὴ δεομένους κωδικίλλων, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀποφάσεως τῆς γενομένης περὶ αὐτῶν, ὡς πεπληρώκασι, λαμβάνειν αὐτοὺς καὶ τὸ ἀξίωμα καὶ τὰ τοῦ ἀξιώματος προνόμια, ἵνα πρώτου βαθμοῦ κόμητες ὦσιν. εἰσὶ δὲ οἱ πληροῦντες οὗτοι· κορνικουλάριος, πριμικήριος σκρινίου Μακεδονίας καὶ Δακίας καὶ ἔργων καὶ χρυσοῦ.

XII. Constitutio, quum reperisset, eos, qui militiam suam in scriniis Praefectorum impleverant, Tribunorum notariorum praetorianorum dignitatem habere, iussit etiam Comites eos fieri, codicillis non indigentes; sed ex sententia de impleta ab iis militia lata et dignitatem et dignitatis privilegia accipere eos iussit, ut Comites primi ordinis essent. Sunt autem, qui militiam implent, hi: Cornicularius, Primicerius scrinii Macedoniae et Daciae et operum et auri. L. 12. C. eod.

ιγ'. Ἡ [y]) διάταξις κελεύει, τὰς παραμυθίας, ἃς ἐλάμβανεν ὁ ταβουλάριος ἐν τοῖς μεγάλοις τρισὶ σκρινίοις, τοῦτ' ἔστι, τῆς ἀνατολικῆς καὶ Ποντικῆς διοικήσεως, δίδοσθαι τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ ταβουλαρίῳ, οὐκ ἐξ ἴσου μέρους, ἀλλὰ τοῦ μὲν ἡμίσεος τῷ πρώτῳ διαφέροντος, τοῦ δὲ τρίτου τῷ δευτέρῳ, τῷ δὲ τρίτῳ τοῦ ἕκτου· ὥςτε καὶ τὸ δημόσιον ἔχειν τὸ ἀσφαλὲς καὶ ἕκαστον αὐτῶν διὰ τῶν ἐνιαυτῶν λαμβά-

XIII. Constitutio iubet, solatia, quae accepit Tabularius in magnis tribus scriniis, id est, Orientalis et Ponticae dioeceseos, dari primo et secundo et tertio Tabulario, non ex aequa parte, sed ita, ut dimidia pars ad primum pertineat, tertia ad secundum, ad tertium sexta: ut et fiscus securitatem habeat, et quisque eorum per annos annonas totius anni accipiat. Iubet etiam, tractatorem provinciae, simulac factus L. 13. C. eod.

---

v) Cod. Coisl. ὑπογράψει. w) Cod. Coisl. ἀπόλυσι. x) Cod. Coisl. σκρινίοις bis habet. y) Haec constitutio, cuius sententiam referunt Basilica, nullibi, nisi hic, reperitur. Videtur esse L. 13. C. *de numerariis* XII. 50. cuius coniecturae causam aliam non habeo, nisi eam, quod constitutio de tabulariis agit. Ceterum in editionibus nostris nullum est vestigium, hic constitutionem desiderari, neque alibi id notatum inveni. Vide, quae hoc de loco notavi in Zeitschrift für gesch. Rechtswissenschaft Tom. VIII. Fasc. I. p. 127. sq.

γειν ἐνιαυτοῦ τελείου ἀνόνας. κελεύει δὲ τὸν τρακτεύοντα ἐπαρχίαν ἅμα τῷ γενέσθαι ταβουλάριον ἀφίστασθαι τοῦ τρακτάτου τῆς ἐπαρχίας, ἵνα μήτε περὶ πλείονα ἀπησχόληται, καὶ βλάπτηται ἐκ τούτου τὸ δημόσιον, μηδὲ ἀμελῶν, ὡς εἰκός, τῶν ἐπαρχιῶν ἐγκαλῇ τοῖς ἅμα αὐτῷ νουμεραρίοις, ὡς αἰτίοις γινομένοις. αὐτοὶ δὲ οἱ τρεῖς ἐπιλεγέσθωσαν τοὺς ὀφείλοντας αὐτοῖς ὑπουργεῖν εἰς τὴν τῶν δημοσίων ἐξάνυσιν, ἵνα, ἐὰν οἱ τρακτευταὶ τῶν ἐπαρχιῶν ὑπέρθωνται καταβάλλειν ἐπὶ αὐτοὺς τὰ δημόσια, τοῦ τρακτάτου ἐκπίπτουσιν [z]). οἱ μέντοιγε τῶν ὅπλων ταβουλάριοι ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι δουλευέτωσαν τῇ τάξει, χωρὶς τῶν ἰδίων ἀνόνων· ταύτας γὰρ λήψονται κατὰ τὴν μέχρι νῦν κρατοῦσαν συνήθειαν, τὴν βουλομένην εἰς πολλοὺς διαιρεῖσθαι τὰς τῷ πρώτῳ ἀνηκούσας συνηθείας [zz]).

sit Tabularius, tractatione provinciae desistere, ne circa plura occupatus sit et fisco exinde damnum inferat, neve negligens provinciam, ut probabile est, numerarios, qui cum eo sunt, quasi auctores damni accuset. Illi tres autem sibi eligant homines, qui ipsis in publicorum exactione ministerium praebeant, ita, ut si tractatores provinciarum iis vectigalia publica solvere differant, tractatione excidant. Armorum tamen tabularii in reliquis omnibus officio inserviant, exceptis suis annonis; has enim accipient secundum eam, quae hactenus obtinet, consuetudinem, quae sportulas primo competentes inter plures dividi vult.

ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

BASILICORUM

LIBER VII.

ΤΙΤΛΟΣ Α'.

Περὶ [a]) δικαστῶν ἐμπράκτων [b]), καὶ περὶ τοῦ μὴ τοὺς παρέδρους προκατάρξεις δικῶν ποιεῖν, μήτε ἀποφάσεις ἐκφέρειν.

περὶ δικαστῶν ἐμπράκτων] Ἔμπρακτοι δικασταί, οἱ ἔχοντες ὀφφίκιον τοῦ δικάζειν, οἷον ὁ δρουγγάριος, ὁ ἐπὶ τῶν κρίσεων, ὁ κοιαίστωρ, ὁ ἔπαρχος. πάρεδροι δὲ τούτων καὶ σύμπονοι, οἱ περὶ αὐτοὺς διαιτηταί, οὓς παντελῶς κωλύει δικάζειν. οὐ γὰρ ἔχουσιν ὀφφίκιον τοῦ δικάζειν, ἀλλὰ τοῦ συμπονεῖν τῷ ἄρχοντι.

μήτε ἀποφάσεις ἐκφέρειν] Καὶ τοῦτο λέγει, ὅτι μὴ διὰ ῥαθυμίαν οἱ ἄρχοντες τὰς ὑποθέσεις ἀνατιθέτωσαν τοῖς συμπόνοις καὶ παρέδροις· ὧν ἡ παρεδρία δηλοῖ τὸ μὴ ὀφείλειν ὑπ᾽ αὐτῶν γίνεσθαι.

L. 13. C. I. 51. α'. [c]) Μηδέποτε χωρὶς τῶν ἀρχόντων οἱ σύμπονοι αὐτῶν [d]) δικαζέτωσαν, τὰ ἐκείνων τιθέντες ὀνόματα.

σύμπονοι δικαζέτωσαν] Μήτε τὰς προκατάρξεις ποιείτωσαν, μήτε τὰς ἀποφάσεις.

L. ult. C. I. 51. β'. [e]) Μηδεὶς ἅμα καὶ συνηγορείτω καὶ ἑτέροις συνεδρευέτω ἢ [f]) δυσὶ κατὰ ταὐτὸν [g]) ἄρχουσι συμπο-

TITULUS I.

De iudicibus ordinariis et in actu positis, et ne apud assessores litium contestationes fiant, neve ipsi sententias ferant.

de iudicibus ordinariis] Ordinarii iudices sunt, qui iudicandi officium habent, ut puta Drungarius iudiciis praefectus, Quaestor, Praefectus. Assessores autem eorum et coadiutores, qui iis assident, quos penitus iudicare prohibet: non enim iudicandi officium habent, sed adiuvandi iudicem.

neve sententias] Atque hoc significat, ne propter negligentiam magistratus causas coadiutoribus et assessoribus mandent; quorum assessura iam demonstrat, hoc ab ipsis fieri non debere.

I. Nunquam sine magistratibus assessores eorum iudicent, nomina eorum ponentes.

assessores iudicent] Neque litis contestationes apud eos fiant, neque sententias ferant.

II. Nemo uno eodemque tempore et munere advocati et assessoris officio fungatur, nec duobus ma-

z) Ita Cod. Coisl. Leg. ἐκπίπτωσιν. zz) Qui in Synopsi refertur titulus huius Basilicorum libri XXXVI. περὶ γυναικῶν καὶ προνομίων αὐτῶν, καὶ πότε εὐθύνονται, καὶ περὶ τοῦ μὴ ἐγκλείεσθαι αὐτάς, neque in indice titulorum Cod. Coisl. praefixo, neque apud Tipucitum reperitur. Quum ne Synopsis quidem fragmenta huius tituli exhibeat, neque alibi ea exhiberi cognoverim, sufficiat tantum modo haec indicasse. *a)* Hunc etiam librum exhibet Cod. Coisl. CLI. sed sine scholiis, quae in editione Fabrotiana leguntur. *b)* Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. ἐμπράτων. Sic et index titulorum Cod. praefixus. *c)* Hoc cap. 1. extat quoque lib. VI. tit. 1. cap. 71. Basilicorum et apud Theod. Fallitur autem Cuiacius, si Recit. solenn. in Lib. IV. prior. Cod. ad Lib. I. Tit. 51. dicit, L. 13. et 14. C. I. 51. in Basilicis uno capite esse comprehensas, sive Basilica ipsa, sive Synop. intelligas, cuius p. 59. utraque constitutio legitur. *d)* αὐτῶν in Syn. deest. *e)* Hoc cap. 2. extat quoque lib. VI. tit. 1. cap. 72. Basilicorum. *f)* καὶ inserit Synopsis. *g)* Syn. κατ᾽ αὐτό.